

Íránský školský systém

Seminární práce

Tomáš Tayari

Úvod

Jako téma seminární práce na předmět Pedagogika II jsem si vybral popis Íránského školského systému. Toto téma, respektive popis některého školského systému, mi bylo nabídnuto přímo vyučujícím. Zemi, jejíž školský systém popisuji, jsem si vybral konkrétně z úcty ke svým kořenům, které sahají právě do Íránu. Ač perským jazykem nevládnou, mám v Íránu mnoho příbuzných, kteří tímto školním systémem prošli a mohu se jich jednoduše zeptat. Domnívám se, že tuto možnost má v České republice málokdo a internetové zdroje, včetně těch v anglickém jazyce, jsou, co se Íránského školství týká, velmi limitované. Z těchto důvodů mi přišlo více než vhodné vybrat si právě Írán.

V práci se pokusím nastínit, jakým způsobem v Íránu funguje základní i středoškolské vzdělávání. Pokusím se popsat, jak funguje známkování, jakým způsobem jsou děti zkoušené, popsat celkový charakter školní docházky a věnovat se závěrečným zkouškám.

Íránský školský systém

Povinná školní docházka byla poprvé zavedena v Íránu v roce 1943¹ konkrétně za vlády šáha Réza Pahlavího. Od té doby se školský systém byl mnohokrát reformován. Nejnovější reforma proběhla v roce 2012. Nejdříve bych rád nastínil, jak íránský školský systém vypadal před touto reformou a až později se vrátíme k tomu, jak vypadá dnes. Domnívám se, že pochopení systému před reformou usnadní čtenáři pochopení současného systému.

Před rokem 2012 bezplatná povinná školní docházka trvala dvanáct let. Dětila se na tři stupně vzdělávání. Základní, trvající pět let, navazující, trvající tři roky a střední, trvající čtyři roky. Toto je doplněno o jeden rok nepovinné předškolní výchovy, ovšem je spíše výjimkou, aby rodiče svému dítěti předškolní výchovu nedopřáli. Do školy děti začínají v Íránu chodit v sedmi letech, případně v šesti, pokud se účastní předškolní výchovy.

V současné době bezplatná povinná školní docházka trvá dohromady rovněž dvanáct let, stejně jako před reformou. Žáci při ní absolvují dva stupně

vzdělávání – základní a středoškolské. Ve výjimečných případech může být střední vzdělávání konkrétním studentům státem odpuštěno. Možnost poslat své děti do předškolní výchovy se zachovala.

Základní vzdělávání lze přirovnat k tuzemské základní škole, trvá devět let a vzniklo sloučením původního základního a navazujícího. Středoškolské trvá tři roky. Jednotlivé stupně vzdělávání jsou odděleny. Při vstupu na střední školu si každý žák musí vybrat svoje zaměření. Může volit ze tří zaměření: věda, umění a řemeslné práce. Vědecké zaměření se dělí ještě na další podzaměření: matematika a fyzika, experimentální vědy a sociální vědy. I když výuka může probíhat pro studenty se všemi těmito zaměřeními ve stejné budově, žáci s rozdílnými zaměřeními spolu v podstatě nikdy nepřijdou do kontaktu v rámci výuky, podobně jako paralelní třídy na českých školách. Stejně jako paralelní třídy u nás, i když například třídy s různým zaměřením v Íránu mají v kurikulu předepsaný stejný předmět, který učí ten samý učitel, nejsou třídy spojeny ani nijak namíchané, ale předmět pro každé zaměření je rozvrhován jindy.

Obsah výuky

Stejně jako u nás se v základním vzdělávání děti učí číst, psát a počítat, důraz je ovšem věnován i na náboženskou výchovu, výklad Koránu a perskou literaturu. Toto je doplněno o tělocvik, pracovní činnosti a výtvarnou výchovu. Až v šestém roce studia přibývá zeměpis, dějepis, fyzika a cizí jazyk (většinou angličtina, někdy francouzština). V posledním ročníku základní školy se děti učí základy sebeobrany.

Výuka na střední škole se různí podle zaměření a podzaměření. Ve společném základě přibývá další cizí jazyk. Experimentální vědy mají více chemie a biologie a speciální předměty jako zoologii, geologii a botaniku. Sociální vědy mají předměty cílené na psychologii, historii, geografii a literaturu. A zaměření matematika a fyzika, jak již název napovídá, má větší dotaci matematiky a fyziky, například s rozšířeným předmětem pravděpodobnost. Umělecké zaměření má předměty jako design, dějiny umění malování a hudební výchovu. Řemeslné zaměření dává důraz na řemeslo jako takové a je možné se v něm nějaké řemeslo vyučit.

Známkování a testy

Jako známkovací stupnice v Íránu slouží bodování. 20 bodů je maximum, 10 bodů bývá minimum potřebné k úspěšnému splnění, 0 pak nejnižší známka. V průběhu školního roku se testy v podstatě nepíší, ale raději se ústně zkouší.

Testy, na druhou stranu, bývají souhrnné na konci každého pololetí z každého předmětu. Většina škol den před těmito testy dává studijní volno.

Na konci základní školy děti podstupují výstupní test. Na jeho úspěšné zvládnutí je potřeba 10 z 20 bodů. Tento test je každý rok stejný pro všechny základní školy v celém Íránu. Je nutný pro pokračování ve studiu na střední škole. Na jeho splnění jsou dva pokusy. Pokud i přesto dojde k neúspěchu, student opakuje poslední ročník základního vzdělávání.

Na konci střední školy se každý student může přihlásit k tzv. Konkúru. Konkúr je zkouška která je nutná pro studium na vysoké škole. Konkúr není povinný. Například málokterý student z řemeslných prací si vybere jej skládat. Jedná se o zkoušku, která je pověstná tím, že je velmi těžká, podobně jako tuzemská maturita. Kromě studia na vysoké škole, složení Konkúru zlepšuje pozici jednotlivce na trhu práce.

Kultura a organizace škol

Do školy íránské děti chodí o všech pracovních dnech, to znamená šest dní v týdnu. Volný je jen pátek. Škola začíná v 8:00. Hodiny jsou 45minutové. Po každé hodině je 10minutová přestávka, vprosted dopoledního vyučování je jedna 20minutová. Výuka na základní škole začíná ranní rozcvičkou a následným zpěvem státní hymny. Letní prázdniny trvají tři měsíce, od půlky června do půlky září. Vyučování trvá většinou od 8:00 do 12:00. Odpolední vyučování bývá nepovinné, ale funguje jako příprava na závěrečné testy. Na konci základního vzdělávání mají děti možnost se poradit s profesním poradcem, který jim s pomocí výsledků ve škole pomůže vybrat vhodné zaměření na střední škole. V málokteré íránské škole je jídelna. Většinou matky v Íránu předtím, než dítě dospěje, nepracují. Děti tedy obědvají doma.

Školy v Íránu, jak základní, tak střední, jsou rozdělené na dívčí a chlapecké. První smíšená škola je až vysoká škola, přesto je zvykem, že ženy a muži sedí v jiných částech posluchárny. V dívčích školách stát vyžaduje povinné nošení uniforem. Většina chlapeckých škol vyžaduje též nošení uniforem, ale zde už jde o rozhodnutí konkrétní školy. Na chlapeckých školách mohou učit ženy.

Postavení učitele ve společnosti

Zajímá mě se o to, jak je učitelství vnímáno jako povolání v Íránu. Je třeba poznamenat, že íránské děti jsou od útlého věku vedené k respektování autorit. I když fyzické tresty ve škole jsou v Íránu zakázané, učitel má i jiné

výchovné pravomoce, než jen známkování, podobně jako v České republice. Jedná se například o vykázání studenta na chodbu, opisování textu, nebo například o to, že žák musí uloženou dobu stát v koutě čelem ke zdi. V České republice, jsou takovéto tresty většinou učiteli užívány, jenom pokud žáci v hodině vyrušují, v Íránu jsou používány za jakoukoliv nekázeň, například za zapomenutí domácího úkolu (společně s nedostatečnou známkou), či za špatné chování. Toto podle mých zdrojů ještě víc prohlubuje učitelovu autoritu u žáků.

Celkově je učitelství vnímáno dle mých zdrojů spíše kladně. Ptal jsem se sice jen dvou lidí, ale oba se shodovali. Dovolují si připojit překlad jedné z odpovědí bratrance mého otce, která myslím, že stručně shrnuje oba názory, které jsem slyšel. „Ještě před několika lety, to [učitelství] bylo vnímané jako jedna z prací, které jsou vážené. Plat byl sice nízký, ale výuka dětí byla společností vnímána s úctou. Poslední dobou se ale hodnoty mění, a prestiž konkrétních povolání začíná být spojená s jejich platovým ohodnocením, takže učitelé, kteří neberou příliš vysoký plat, začínají být vnímání stále s menší a menší úctou.“

Závěr

Ačkoliv se Írán zdá jako poměrně exotická země, jak je vidět, jeho školský systém se od českého příliš neliší. Osobně za nejzajímavější informaci považuji to, že íránské školy nemají jídelnu. Tento na první pohled nenápadný detail podle mě hovoří o celé íránské kultuře, respektive jaký je v Íránu dáván důraz na rodinu jako na celek. Kromě toho, pokud se pustíme do jistých spekulací, tak fakt, že si manželka může dovolit zůstat doma, dokud děti studují, pravděpodobně znamená, že platy minimálně můžu jsou v Íránu pravděpodobně dimenzované tak, aby z nich bylo možno uživit celou rodinu. To osobně mi přijde jako zásadní. V České republice registruji trend, že ve většině rodin musí pracovat oba rodiče, aby vůbec vyžili. Nabízí se tedy otázka, proč se vzdáváme svého pohodlí, respektive nejenom pohodlí, ale dovolím si tvrdit i jistého psychického zdraví a funkčnosti rodin jako celku. Nebo spíše jestli to, za čím se zde v Evropě honíme, stojí za to. Nemám totiž dojem, že by Írán byl o tolik technologicky i kulturně pozadu. A to si ještě uvědomme, že většinu rozlohy v Íránu tvoří poušť.

Úplným závěrem bych rád upozornil, že v podstatě všechno, co jsem do této práce napsal, jsem získal z rozhovoru s bratrance a sestřenicí mého otce, kterým bych tímto rád poděkoval. Oba pocházejí z Isfahánu, což je třetí největší město Íránu a ač nejsou sourozenci oba, pocházejí ze stejného

socioekonomického prostředí a jsou narozeni v rámci jedné dekády. Je třeba si uvědomit, že možná některé méně faktické informace v této práci mohou být z těchto důvodů zkresleny. Bohužel většinu faktických informací nebylo kde ověřit, takže bylo potřeba věřit mým příbuzným, že si je pamatují správně. Tudíž je třeba moji práci nebrat jako vyčerpávající analýzu Íránského školského systému, ale spíše jako jedno z možných přiblížení.

Zdroje

[1] World Data on Education [online]. [cit. 2020-07-18]. Dostupné z:
http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Islamic_Republic_of_Iran.pdf